

Pensioenontwikkelingen januari 2017: novelle voor eigen beheer en nieuwe staffels

07-02-2017 | Door Martijn Ras en Kees van Oostwaard
werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT

Zoals gemeld in [ons vorige artikel](#) kwam er op het allerlaatste moment een kink in de kabel bij het wetsvoorstel om pensioen in eigen beheer af te schaffen. In januari heeft de staatssecretaris zijn onderzoek naar de mogelijke problemen afgerond en een novelle naar de Tweede Kamer gestuurd.

In januari 2017 verschenen ook twee besluiten waarvan het nieuwe staffelbesluit het meest in het oog springt.

Al deze zaken komen in dit artikel aan bod.

Wetsvoorstel uitfasering pensioen in eigen beheer

Het 'Wetsvoorstel uitfasering van pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen' zou op 1 januari 2017 in werking treden mits de Eerste Kamer hiermee zou instemmen. Op verzoek van de staatssecretaris van Financiën is op 20 december 2016 het wetsvoorstel in de Eerste Kamer echter aangehouden. De reden voor zijn verzoek was dat 'vanuit de praktijk hem signalen bereikten over het gebruik van de mogelijkheden om de (toekomstige) indexatie van de opgebouwde pensioenaanspraken op het moment van afkoop of omzetting ten laste van de fiscale winst te brengen.' De staatssecretaris wilde de mogelijke (budgettaire) effecten hiervan nader onderzoeken. Inmiddels heeft dit nader onderzoek plaatsgevonden en de conclusie van de staatssecretaris is dat de mogelijke budgettaire derving zich niet kan voordoen omdat het wetsvoorstel aftrek van de lasten van de toekomstige indexatie op het moment van afkoop of omzetting uitsluit (artikel 34e Wet Vpb). De staatssecretaris had met dat artikel ten onrechte geen rekening gehouden in de memorie van antwoord. Daardoor wekte hij ten onrechte de suggestie dat een dergelijke aftrek wel mogelijk is. Nu geen 'probleem' geconstateerd is, stuurde de staatssecretaris op 23 januari 2017 de novelle op het wetsvoorstel 'Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen' (Wet uitfasering PEB) naar de Tweede Kamer. De belangrijkste punten uit de novelle zijn:

- Het (voornoemde) onderzoek heeft ook uitgewezen dat de in genoemd artikel 34e opgenomen aftrekbeperking te stringent is. Het volledig uitsluiten van de aftrek is ongewenst omdat het een kleine groep van rond 6% van de

directeuren-grotoaandeelhouders (dga's) betreft die in vergelijking met de hele populatie ten onrechte benadeeld zou worden. Om die reden wordt in de novelle alsnog een (voorwaardelijke) mogelijkheid tot aftrek van de lasten van de toekomstige indexatie van de pensioenaanspraken of van de pensioenuitkeringen voorgesteld. Het betreft de situatie dat sprake is van (zogenoemd) extern eigen beheer;

- (Gewenste) inwerkingtredingsdatum van de Wet uitfasering PEB is 1 april 2017. Opgemerkt zij dat dit een streefdatum betreft. De behandeling van de novelle dient dan in de Kamers volgens plan te verlopen (zie hierna);
- De coulancetermijn - 'waarin directeuren-grotoaandeelhouders de laatste stappen kunnen zetten die nodig zijn om het pensioen in eigen beheer aan te passen' - van 3 maanden na inwerkingtreding Wet uitfasering PEB geldt onverkort. Uit het op 3 februari 2017 gepubliceerde concept beleidsbesluit¹ blijkt onder meer dat in deze periode opbouw van pensioen in eigen beheer nog mogelijk is en dat in deze termijn het desgewenst terughalen van het elders verzekerde deel van het opgebouwde pensioen naar het eigenbeheerlichaam mogelijk is;
- De overige in het wetsvoorstel opgenomen fiscale pensioenmaatregelen werken terug tot en met 1 januari 2017. Met de terugwerkende kracht wordt tevens het op de site van het Centraal Aanspreekpunt Pensioenen (CAP) opgenomen Vraag en Antwoord 16-004 van 22 december 2016² gecodificeerd.

Na stemming over de novelle in de Tweede Kamer (gepland op donderdag 9 februari 2017) zal de novelle ter behandeling worden ingediend bij de Eerste Kamer. Vooralsnog is het de bedoeling dat uiterlijk 7 maart 2017 de Eerste Kamer over de novelle zal stemmen. Alsdan is invoering van de wet op 1 april 2017 haalbaar.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-financien/documenten/kamerstukken/2017/02/03/concept-beleidsbesluit-uitfasering-peb>

² http://belastingdienstpensioensite.nl/VA_16-004_v161222.htm

Ons commentaar

Tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel stelde de staatssecretaris dat DGA's bij afkoop of omzetting in een oudedagsverplichting (van zowel een extern- als intern in eigen beheer gehouden pensioen) de toekomstige indexatielast in één keer ten laste van de winst zou kunnen worden gebracht. In het voorgestelde artikel 34e van de Wet Vpb staat dat 'afkoop of omzetting niet leidt tot een bij de bepaling van de winst in aanmerking te nemen voordeel.' Op basis hiervan komt de staatssecretaris terug op zijn tijdens de parlementaire behandeling gedane uitspraak. Zijn conclusie is derhalve dat op basis van voornoemd artikel geen toekomstige indexatielast in aftrek kan worden gebracht. Om DGA's met extern eigen beheer niet te benadelen maakt de staatssecretaris voor hen een uitzondering op deze regel.

Het ziet er naar uit dat het wetsvoorstel per 1 april 2017 in zal gaan. De DGA's zullen derhalve in 2017 of de daarop volgende twee jaar een keuze moeten maken. Vanaf 1 april 2017 geldt nog wel een coulancetermijn van 3 maanden waarin de DGA nog de mogelijkheid heeft om een elders verzekerde deel van het opgebouwde pensioen naar het eigenbeheerlichaam terug te halen en pensioen op te bouwen. Of dit gunstig is, is afhankelijk van de persoonlijke (financiële) situatie van de DGA.

Staffelbesluit van 20 januari 2017³

Dit stafelbesluit werd al enige tijd verwacht, maar publicatie bleef uit. Mogelijk dat de problemen rondom het wetsvoorstel voor de afschaffing van pensioen in eigen beheer (zie hiervoor) hierbij een rol hebben gespeeld.

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het stafelbesluit uit 2014 zijn:

- De mogelijkheid voor de premiepensioeninstelling (PPI) om staffels op basis van kostprijs middelloon uit te voeren.
- Restsaldo bij eventtoets kan ook vervallen aan de werkgever.
- Nieuwe overlevingstafels.

Ook is duidelijk dat er geen branchebrede 'kostprijsstaffels' of '2%-staffels' komen.

Staffel op basis van kostprijs middelloon

In het vorige stafelbesluit uit 2014 stond expliciet aangegeven dat een PPI geen

beschikbarepremieregeling op basis van de kostprijs van een middelloonregeling kon uitvoeren. Reden hiervoor was eenvoudigweg dat een PPI geen middelloonregeling kan aanbieden en uitvoeren en daarmee ook geen kostprijs voor een dergelijke regeling heeft. Dat is nu opgelost door een aanvullende voorwaarde te stellen. De PPI kan met ingang van 1 januari 2017 wel een beschikbarepremieregeling op basis van de kostprijs van een middelloonregeling uitvoeren. Voorwaarde is dat de beschikbare premie ten hoogste gelijk is aan de kostprijs van een maximaal middelloonpensioen dat wordt gehanteerd door de verzekeraar met wie de PPI een samenwerkingsovereenkomst heeft gesloten.

Verder is voor alle uitvoerders - verzekeraars en PPI's - in het nieuwe besluit vastgelegd dat een stafel op basis van een kostprijs middelloon voor een maximale contractduur van vijf jaar mag worden gehanteerd. Gaat de marktrente tussentijds omhoog, dan hoeft de stafel gedurende die contractperiode dus niet te worden aangepast.

Ons commentaar

Voor een gelijk speelveld is het zonder meer goed te noemen dat er een oplossing is geboden voor de PPI. Het vreemde feit doet zich wel voor dat de PPI afhankelijk is van een kostprijs middelloon waarmee zij eigenlijk niets van doen heeft.

In tegenstelling tot de 4%- en 3%-rekenrentestafel komt er dus bijvoorbeeld geen algemene 2%-rekenrentestafel. Dat zou best mogelijk zijn geweest (zolang de marktrente zo laag is).

Dat er geen algemene kostprijsstafel komt is begrijpelijk. De kostprijs van pensioenverzekeraar A is nu eenmaal niet de kostprijs van pensioenverzekeraar B.

Ook de duidelijkheid die wordt geboden over de contractduur waarin een gewijzigde marktrente geen wijziging van de regeling tot gevolg hoeft te hebben, is welkom.

Vraag is nog wel hoe hier mee om te gaan op momenten dat - zoals per 1 januari 2018 - de fiscale pensioenleeftijd wijzigt.

³ Belastingdienst/Directie Vaktechniek Belastingen, nr. 2017-7168, gepubliceerd Staatscourant 27 januari 2017

Eventtoets

Voor beschikbarepremieregelingen op basis van een 3%-rekenrente (bijlage IV van het besluit) dan wel de kostprijs van een middelloonregeling (bijlage V van het besluit) gold een eventtoets. De eventtoets blijft bestaan, maar is globaler omschreven. Nog steeds moet de opgebouwde waarde worden vergeleken met de maximale ruimte van de fiscaal zuivere middelloontoezegging. Zo lang de regeling een 3%-rekenrentestaffel of een middelloonkostprijsstaffel blijft (en daartussen switchen mag ook) hoeft er niet getoetst te worden. Op de pensioendatum moet altijd getoetst worden.

Nieuw is dat een eventueel overschot na de toets niet meer altijd aan de uitvoerder toe moet komen. Het is nu ook toegestaan dat het overschot aan de werkgever toekomt. Als de werkgever een dergelijk overschot ontvangt, staat het deze vrij om te doen met het overschot wat hij wil (waaronder op dat moment besluiten het overschot aan de betrokken werknemer uit te keren). Voorkomen moet worden dat sprake is van een aanspraak.

Ons commentaar

Het is een goede zaak dat de eventtoets versoepeld is. Maar naar onze mening was een stap verder ook mogelijk geweest. Waarom de toets niet beperkt tot emigratie- en pensioendatum (en overgang naar een middelloon- of eindloonregeling)? Want ook na de overgang naar een beschikbarepremieregeling op basis van 4% rekenrente, kan de pensioengerechtigde te maken krijgen met tegenvallende beleggingsresultaten en daardoor een niet maximaal pensioen op de pensioendatum. Er lijkt ons geen goed argument denkbaar om de pensioengerechtigde de kans op een fiscaal optimaal pensioen te ontnemen.

Nieuwe overlevingstafels

Hoewel in het besluit niet genoemd als wijziging, zijn de staffels gebaseerd op nieuwe overlevingstafels. In het besluit van 2014 was de overlevingstafel nog GBM/GBV 2007/2012. In nieuwe besluit zijn de 3%- en 4%-rekenrentestaffels gebaseerd op de overlevingstafel GBM/GBV 2009/2014. Dat levert slechts kleine wijzigingen op. Soms blijft het maximum premiepercentage gelijk en soms stijgt het enkele tienden van procenten.

Ons commentaar

Het is opvallend dat in de inleiding van het besluit de toepassing van de nieuwe overlevingstafels niet wordt genoemd. De mogelijkheden zijn niet altijd ruimer. En een waarschuwing is ook op zijn plaats. Per 1 januari 2018 wordt de fiscale pensioenleeftijd 68 jaar en dat betekent dat er wederom nieuwe staffels gepubliceerd zullen worden. Naar verluidt wordt daarbij een nog recentere overlevingstafel gebruikt. Wij zijn benieuwd in hoeverre de nieuwe pensioenleeftijd in combinatie met de nieuwe overlevingstafel een bijstelling naar beneden betekent ten opzichte van de staffels 2014. Het is dan ook de vraag of de staffels uit het besluit van 20 januari 2017 wel op grote schaal toegepast gaan worden.

Besluit goedkeuring omzetting vaste in variabele uitkering⁴

Sinds 1 september 2016 kunnen pensioengerechtigden met een premie- of kapitaalovereenkomst kiezen tussen vaste of variabele pensioenuitkeringen. Bij de keuze voor een variabele pensioenuitkering wordt het kapitaal in de uitkeringsfase gedeeltelijk risicodragend doorbelegd. Hierdoor is de hoogte van de pensioenuitkering minder afhankelijk van de rentestand op één aankoopmoment. Uiterlijk op de pensioeningangsdatum moet de keuze tussen vaste of variabele pensioenuitkeringen worden gemaakt.

Pensioengerechtigden van wie het pensioen is ingegaan in de periode van 1 januari 2014 tot 8 juli 2015 hebben geen gebruik kunnen maken van de zogenoemde 'pensioenknip'. Deze groep was verplicht een vaste pensioenuitkering aan te kopen. In overleg met het Verbond van Verzekeraars heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) aangekondigd dat deze pensioengerechtigden in 2017 de mogelijkheid krijgen om alsnog te kiezen voor variabele uitkeringen⁵. De omzetting van de lopende vaste pensioenuitkering in een variabele pensioenuitkering kan strijd opleveren met de fiscale regels ten aanzien van de variatie in de omvang van de pensioenuitkeringen.

⁴ Belastingdienst/Directie Vaktechniek Belastingen, nr. 2017-7169, gepubliceerd Staatscourant 27 januari 2017

⁵ In de zin van de Wet verbeterde premieregeling

Daarom keurt de staatssecretaris goed dat de in de Wet op de loonbelasting 1964⁶ opgenomen regels voor variatie in de omvang van de pensioenuitkeringen mogen worden overschreden bij een dergelijke omzetting. Daarvoor gelden de volgende voorwaarden:

1. De om te zetten vaste pensioenuitkering is ingegaan in de periode van 1 januari 2014 tot 8 juli 2015.
2. De uitkeringsperiode van de variabele pensioenuitkering sluit direct aan op de reeds aangevangen uitkeringsperiode van de vaste pensioenuitkering.
3. Bij de omzetting vindt geen keuze voor variatie binnen de bandbreedte 100:75 of compensatie van de AOW-uitkering tot het bereiken van de AOW-leeftijd plaats⁷. Het is wel mogelijk om de eerder gekozen variatie in de omvang van de pensioenuitkeringen te beperken of niet toe te passen voor de met de omzetting te verkrijgen variabele pensioenuitkering.
4. Bij de omzetting vindt geen gehele of gedeeltelijke onderlinge ruil van partnerpensioen, wezenpensioen of ouderdompensioen plaats.
5. De omzetting vindt plaats op basis van de waarde van de vaste pensioenuitkering op het omzettingsmoment. Er wordt geen extra waarde of aanvullende pensioenopbouw toegevoegd.

Ons commentaar

Deze tegemoetkoming was noodzakelijk om de toezegging van de staatssecretaris van SZW praktisch te kunnen uitvoeren. De voorwaarden lijken geen praktische problemen op te leveren.

⁶ artikel 18d, eerste lid, onderdeel b

⁷ in de zin van artikel 18d, eerste lid, onderdeel b en derde lid van de Wet op de loonbelasting 1964